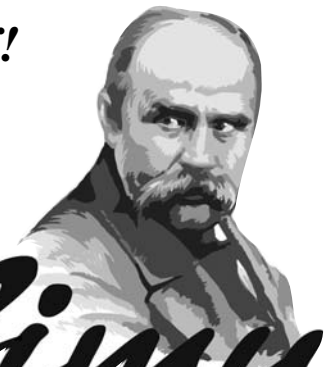

СЛОВО

Без мови немає нації!

Протівими

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

13 (546), 1–7 квітня 2010

НЕДАЛЕЧКО ЧЕРВОНЕ ЯЄЧКО!

Колаж Олесея Дмитренка

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

Патріарха Київського і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА

**Преосвященним архіпастирям,
боголюбивим пастирям,
чесному чернецтву та всім вірним
Української Православної Церкви
Київського Патріархату**

Дорогі браття і сестри!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

“Радуйтеся!” (Мф. 28, 9). Це вітання було першим, що промовив Ісус Христос після Свого Воскресіння. Воно глибоко знаменне і вітшне не тільки для мироносиць, до яких спершу було звернене, не тільки для апостолів, а й для всіх християн, які ніні урочисто святкують Воскресіння Христове.

Чому Воскресіння Христове наповнює вірян живим захопленням, піднесеною духовною радістю? До Воскресіння Христового переважна частина людства не мала живої віри і надії на воскресіння померлих тіл. В язичництві навіть у найбільших мудреців надія на життя після смерті була досить неясною і непевною. В юдейського

народу існувала віра у воскресіння, і нею втішались праотці (див. Іов. 19, 25) і пророки (Іс. 26, 19; Єз. 37, 1–10; 2 Мак. 12, 43–44), однак, ґрунтуючись на очікуванні обіцяного Визволителя, Який має знищити смерть, ця віра була ще тільки сподіванням, позбавленим незаперечного доказу. Крім того, усвідомлення своєї гріховності тривожило людину й ослаблювало в ній надію на воскресіння для блаженного вічного життя.

Воскресіння Ісуса Христа, Який переміг смерть, дає нам тверду надію на наше майбутнє воскресіння. Апостол Павло говорить, що наше воскресіння стає можливи завдяки Воскресінню Христовому: якщо Христос воскрес, то воскресемо і ми, всі люди, незалежно від того, чи віримо, чи не віримо у загальне воскресіння мертвих. Це залежить не від людини, а від Бога.

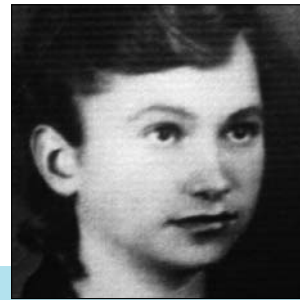
Як через тілесного родоначальника людства Адама, який вчинив гріх, підкорилися закону смерті всі люди, з’єднані з ним через тілесне походження, так у духовному родоначальникові Ісусі Христі живуть і воскреснуть усі, духовно відроджені Ним,

з’єднані з Ним вірою (див. 1 Кор. 15, 20–22; 47–48). Те, що відбулося з Адамом, перейшло на весь людський рід. Тому те, що сталося з Ісусом Христом, свого часу звершиться також над усім людством. Апостол Павло ясно і впевнено свідчить: “Як в Адамі всі вмирають, так у Христі всі оживуть” (1 Кор. 15, 22). Ми помираємо тому, що споріднені з Адамом померлим, а воскресемо через те, що хрещенням з’єднані з Воскреслим Христом.

Дорогі браття і сестри! Нас не повинно турбувати питання: воскресемо ми чи не воскресемо. Якщо Бог сказав: воскреснуть всі люди — віримо: воскреснуть. Спаситель наш Ісус Христос твердо обіцяв: “Я живу, і ви будете жити” (Ін. 14, 19). Усі люди повстануть із праху земного і з’єднаються зі своєю душею для нового безболісного, безтурботного, нескінченного життя, у Христі і з Христом. Але крім блаженного вічного життя, існують і вічні страждання. Господь ясно сказав, що грішники підуть на муки вічні.

Закінчення на стор. 3

БАНДЕРІВКА І ПОЕТ

5

ДРУГ ПТАХІВ

7

ПРЕЧИСТА З ХОЛМА

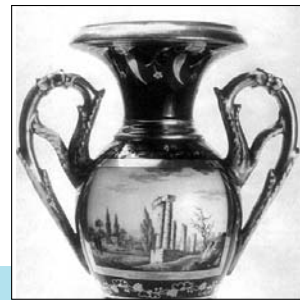
8–9

ІВАН ДЗЮБА — ДЛЯ “СП”

10

КОРЕЦЬКА ПОРЦЕЛЯНА

14

“Від сили й активності української опозиції залежить збереження демократичної перспективи для України”.

● АВТОРИТЕТНА ДУМКА

Володимир ФЕСЕНКО, голова правління Центру “Пента”, кандидат філософських наук; **Igor POPOB**, директор політичних програм

ФОРМУЄТЬСЯ НОВИЙ СТАРИЙ РЕЖИМ

Перший місяць президентства В. Януковича

25 лютого набув повноважень новий президент України Віктор Янукович. В історії сучасної України розпочався новий період політичного розвитку. Яким він може бути? Про що свідчать перші рішення, дії й заяви нового президента? Спробу знайти відповіді на ці запитання зроблено в аналітичній доповіді “Перший місяць президентства Віктора Януковича”, підготовленій Центром політичних і міжнародних досліджень “Пента”.

Зазвичай нову владу вперше оцінюють після 100 днів її діяльності. Але достатньо показовим є і перший місяць роботи нового керівника. Можна оцінити пріоритети діяльності президента, особливості його управлінського стилю, характер рішень, виявити тенденції, що вказують на специфічні риси нового політичного режиму, який починає формуватися. Саме в цей період закладаються і фундамент нової влади, й основні суперечності, які впливатимуть на її розвиток і можливість трансформації.

Перші рішення, дії й заяви В. Януковича в даному дослідженні порівнюються з рішеннями та діями його попередників (Л. Кучми і В. Ющенка). Попри різний історичний контекст їхньої діяльності, таке порівняння дає чудову можливість виявити певні закономірності стартового етапу діяльності українських президентів.

1. В Україні активно запроваджують новий політичний режим. Де-юре Україна залишається парламентсько-президентською республікою, де-факто формується президентсько-парламентська система влади. Більш того, виявляється тенденція до встановлення одноосібної влади В. Ф. Януковича, створення режиму “великого боса”. На верхівці владної піраміди знов президент, від якого залежать всі інші інституції влади.

2. Об’єктивний розрив між юридичною формою і новим політичним змістом системи влади в Україні рано чи пізно призведе до потреби розв’язати цю суперечність. Віктор Янукович і його найближче оточення через певний час можуть спробувати і юридично повернутися до президентсько-парламентської форми правління.

3. Формування нового політичного режиму зовні виглядає як неокучмістська реставрація, спрямована на політичну і соціально-економічну стабілізацію, подолання наслідків правління помаранчевих і постпомаранчевих сил (відновлення єдності та керованості системи

державного управління, повернення старих перевірених кадрів замість постпомаранчевих чиновників, відновлення у трохи модернізованому вигляді інституцій і практик епохи Л. Кучми, зміна геополітичних і ідеологічних орієнтирів). Проте через певний час і нова влада, і країна постануть перед вибором — або збереження конкурентної демократії, або перетворення нового політичного режиму на українську версію керованої демократії.

4. Кадрова політика нової влади здійснюється під безпосереднім контролем В. Януковича.

Близько половини керівного складу кадрового корпусу нової влади є членами Партії регіонів, абсолютна більшість належить до найближчого оточення або до залежних від ключових фігур нової влади. Перші кадрові призначення було зроблено здебільшого за принципом політичної й особистої лояльності, інколи на шкоду професіоналізму.

Кадровий корпус нової влади формується за квотно-коаліційним принципом (насамперед з урахуванням інтересів найвпливовіших фігур і бізнес-політичних угруповань Партії регіонів).

На керівні посади призначають швидше чиновників-господарників, ніж публічних політиків чи потенційних реформаторів.

Помітна і вагомим частина нових керівників пов’язана з Донецькою областю або за походженням, або за професійною кар’єрою. Кадрове ядро нової владної команди — донецьке за походженням, кучмівське — за вихованням.

Вікова структура керівного складу кадрового корпусу нової влади достатньо консервативна.

Близько половини цієї кадрової команди віком від 50 до 59 років, 11 — старші 60 років. Протягом року ще семеро представників цієї команди перейдуть рубіж 60 років. Тільки 10 представників керівної ланки кадрового корпусу нової влади (з 82) — віком до 40 років.

Значна частина призначень (особливо на регіональному рівні) є нагородою за активну роботу на перемогі Януковича на президентських виборах, а також за вірність Януковичеві в помаранчевий та постпомаранчевий період (2005—2009 рр.).

5. Уже в перших указах В. Янукович визначив пріоритети своєї діяльності: проведення економічних реформ, подолання бідності, боротьба з корупцією. Для реалізації цих завдань при АПУ навіть було створено спеціальні консультативно-дорадчі органи (Комітет з економічних реформ, Національний антикорупційний комітет), які мають виконувати і певні координаційні функції у зазначених напрямках державної політики. Визначені президентом пріоритети державної політики поки що залишаються політичними авансами на тривалий період, але вже найближчим часом доведеться розраховуватись із політичними і соціально-економічними боргами (передвиборні обіцянки про підвищення соціальних стандартів, розв’язання поточних бюджетних і соціальних проблем і т.ін.).

6. Порівняння політичних заяв попередників В. Януковича у перший місяць їхнього президентства виявляє дві тенденції: повторення всіма президентами України (починаючи з 1994 року) окремих пріоритетних завдань (наприклад бороть-

ба з корупцією, проведення соціально-економічних реформ), що свідчить про їхнє невиконання протягом всіх останніх 15 років; подібність Януковича-2010 Кучми-1994 і частково Кучми-1999.

7. Першими закордонними візитами (до Брюсселя і Москви) В. Янукович продемонстрував схильність до збалансованої й багатовекторної зовнішньої політики (формування динамічного балансу зовнішніх інтересів України між Заходом і Росією). Але ці візити мали символічно-декларативний характер. Візит до Москви нового міністра закордонних справ України К. Грищенка, підготовка візиту до Москви прем’єр-міністра України М. Азарова свідчать про те, що реальним головним пріоритетом зовнішньої політики України стають відносини з Росією.

8. Ситуація зі свободою слова в Україні за перший місяць президентства В. Януковича якісно не змінилася. Нова влада акцентує на інформаційно-пропагандистському забезпеченні своєї діяльності, без прямого адміністративного втручання в діяльність ЗМІ, й на розстанні своїх кадрів у державних засобах масової інформації. Проте поступово почали виявлятися тенденції посилення владного контролю за інформаційною сферою.

9. Після того, як В. Янукович набув повноважень президента України, а у ВРУ створено нову парламентську коаліцію і призначено новий уряд, негайно кілька політичних сил заявили про свою опозицію до нової влади (БЮТ, частина фракції НУ-НС, депутатська група “За Україну”, А. Яценюк і “Фронт змін”, деякі позапарламентські політичні сили; певну опозиційність окремим діям нової влади демонструють В. Ющенко і “Наша Україна”). Але в діях опозиції відчуваються розкол і розгубленість. Опозиціонери більше сваряться між собою, ніж протистоять новій владі. Зміцнення нового політичного режиму, можливий антидемократичні тенденції в його діяльності можуть підштовхнути нині розрізнені опозиційні сили до координації зусиль у протистоянні владі. Саме від сили й активності української опозиції значною, якщо не вирішальною мірою залежить збереження демократичної перспективи для України.

СОЮЗНА СВЕРБЛЯЧКА

Петро АНТОНЕНКО

Вице-прем’єр начебто ж українського уряду Володимир Семиноженко в ефірі телепрограми “Шустер Live” раптом (а, може, й не дуже “раптом”) почав проповідувати ідею утворення єдиної союзнаї держави у складі Росії, України і Білорусі. Він заявив, що йдеться про союз, де “визначаються правила за типом ЄС”. І тут же, по-шулерськи пересмикнувши карти, уточнив, які “правила за типом ЄС” має на увазі. Виявляється, йдеться про створення не союзу держав, яким є Євросоюз, а саме **союзнаї держави**. Що, як кажуть в Одесі, — дві великі різниці, бо нема держави Євросоюз.

Ще одним, уже не просто пересмикнуванням, а обманом є посилення на почутий вице-прем’єром “глас народу”. Посилаючись на “дані Інституту соціології Національної академії наук”, Семиноженко заявив, що більшість українців бажать увійти в союз із Росією і Білоруссю: “Люди хочуть союзнаї держави і вірять, що це приведе до успіху країни”.

Це вже занадто навіть для нинішнього вице-прем’єра з гуманітарних питань. По-перше, хотілось б отримати від самого Інституту соціології НАНУ такі “дані”. Інститут їх не оприлюднював. Невже почне після того, як за освіту і науку в уряді взявся Семиноженко? По-друге, ціна всім отим так званим “соціологічним опитуванням”, усіляким “рейтингам” давно і добре відома. Натомість існує єдиний “рейтинг”: результат Всеукраїнського референдуму про незалежність від 1 грудня 1991 року. Тоді понад 92 відсотки громадян України висловилися за незалежність держави. І навіть попри всі зусилля члених недругів України, попри “старання” нашої так званої української влади в компрометації ідеї незалежності, думка українців змінилася не настільки, щоб “більшість” заважала входження в новітні імперії, ліквідації нашої держави.

Зостається нагадати, що закляти до входження України до якогось інших, тих, що існують, чи новоутворюваних держав, є закликами до ліквідації української незалежності. Тож є антиконституційними, і за них треба відповідати. Бодай відставкою з високих урядових посад.

Чому ж у деяких представників влади раптом прохоплюються такі весняні загострення антидержавності? Випадково чи ні?

Зовсім ні, вважає партія “За Україну!”, очолювана лідером однієї депутатської групи в складі фракції НУ-НС В’ячеславом Кириленком. Партія виступила із заявою до президента й уряду, в якій вимагає звільнити Семиноженка з посади. Далі в документі стосовно випадів Семиноженка йдеться: “Такі заяви невідповідно пролунали після вояжів Януковича й Азарова до Москви. Очевидно, вице-прем’єр Семиноженко озвучив справжню суть домовленостей президента й прем’єра України в російській столиці... Його розмови про новий союз логічно вписуються в заяви керівників нинішньої влади про спільне з Росією управління українською газотранспортною системою, про так званий “нейтралітет” України з одночасним базуванням російських військ у Криму, про митний союз, про кабальну угоду з закупівлі в Росії ядерного палива, про привілеї для російської мови в Україні та інші новації, вигідні Кремлю, але шкідливі для України”.

ЯКИЙ ЇХАВ, ТАКУ ЗДИБАВ...

Олександр КРАМАРЕНКО, заслужений журналіст України, м. Луганськ

У Луганську підтримали призначення Д. Табачника міністром освіти і науки України чимало ВНЗ. Що стосується нашого студентства, то воно здебільшого мовчить, бо виховане у суцільному ідеологічному вакуумі. Пам’ятаєте, як на одному з загальноукраїнських телеканалів недавно запитали кількох київських студентів, показуючи їм фото Табачника: хто на ньому? Один студент сказав, що це — кіноактор, другий назвав Табачника “Савіком Шустріком”, третій зізнався, що не знає. Тож який може бути їхня думка щодо його підтримки чи не підтримки?

Для порядних людей такий міністр освіти і науки не може бути моральним авторитетом. 1994 року він як керівник виборчого штабу кандидата в президенти Кучми фальсифікував результати соціопитування. 2008-го Табачник організував фальсифікацію результатів голосування в телепроекті “Великі українці”. 1996 року як глава Адміністрації Президента Кучми сам собі незаконно надав військове звання полковника. А ще Табачник на посаді вице-прем’єра з гуманітарних питань в

уряді Януковича (2002—2005 рр.) був головним фігурантом скандалу з крадіжкою раритетних листів М. Грушевського зі Львівського державного архіву. Усі знають про численні українофобські висловлювання цього вченого.

Тож цілком природно, що протест проти Табачника продемонстрували й два заступники попереднього міністра, подавши заяви про звільнення.

Зате його новим заступником, як повідомили у ЗМІ, стане моя землячка — пані І. Зайцева. Такий вибір новоспеченого міністра цілком умотивований: Ірина Павлівна давно відома в Луганську не навистю до української мови й боротьбою проти поодиноких українськомовних шкіл і класів на Луганщині, проти об’єктивної української історії, до якої ми на решті отримали доступ. Зайцева — неперевершений борець із “насільственної українізації” і захисник прав російськомовних громадян, поборник надання російській мові в Україні статусу другої державної.

Як бачимо, одіозному міністрові потрібні такі самі одіозні помічники.

Якщо Табачник із такими своїми заступниками й надалі залишатиметься на цій посаді, то найближчим часом у нашому освітньому просторі будуть винищені всі ті крихти українського, що були здобуті їхніми попередниками за минулі 20 років.

«ДУБЛЯЖ» ДЕЗИНФОРМАЦІЇ

Громадська ініціатива “Кіно-Переклад” закликає вице-прем’єр-міністра з гуманітарних питань Володимира Семиноженка пройти незалежне тестування з української мови — для визначення рівня володіння предметом, опікуватись яким йому доручено урядом. Приводом для цієї вимоги стали судження, висловлені вице-прем’єром стосовно якості українського дубляжу. Якщо фізика Семиноженка “жахає” якістю українського дубляжу”, то представників ініціативи “Кіно-Переклад” жахає рівень компетентності вице-прем’єра, який плує телебачення з кінопрокатом, а дубляж — із титруванням.

“Кіно-Переклад” наголошує, що В. Семиноженко обіймає високу державну посаду, тому його оціночні судження щодо мовного питання, зокрема українського дубляжу, можна трактувати як офіційну позицію гуманітарного блоку нинішнього уряду.

Некомпетентні заяви В. Семиноженка чомусь збіглися у часі з черговими висловлюваннями скандального депутата-регіонала Вадима Колесніченка (за освітою агронома і юриста), який провів прес-конференцію “Як український дубляж знищує кінематограф”. Під час прес-конференції В. Колесніченко заявив, що “через українську мову

в країні закрилися кількадесят кінотеатрів”, хоч не спромігся навести конкретні приклади.

За статистикою, загальна сума надходжень від кінопрокату в Україні за січень — лютий 2010 року склала 102 млн грн, що на 50 % більше, ніж за цей період торік. Про це свідчать дані Міжнародної асоціації виробників і дистриб’юторів фільмів, а за 2009 рік загальна сума надходжень від кінопрокату в Україні склала 420 млн грн, що на 37 % більше, ніж попереднього року. Кінотеатри торік відвідало 14 млн 960 тисяч глядачів, що на 15 % більше, ніж 2008 року.

Кіноринок свідчить про стале зростання — і, можливо, саме цим пояснюється “жах”, який охоплює наших високопосадовців.

Ініціатива “Кіно-Переклад” висловлює стурбованість бездоказовими заявами депутата Колесніченка і вице-прем’єра Семиноженка і припускає, що за їхніми діями можуть ховатися бізнес-інтереси недобросовісних кінопрокатників. Ідеться про практику, яка мала місце до впровадження у 2006—2008 рр. нормативів українського дублювання кінопродукції. Тоді окремі кінопрокатники замість самим дублювати фільми в Україні завозили фільмокопії, дубльовані й уже показані в Росії, чим підривали український кіноринок, адже дублювання — це робочі місця акторів, перекладачів, режисерів, інженерів тощо.

Громадська ініціатива “Кіно-Переклад”

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

Патріарха Київського і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА

Закінчення. Початок на стор. 1

Переважає більшість людей, живучи на землі, не думає про вічне життя. Вони присвячують себе тимчасовому, земному, забуваючи про своє вічне призначення. Але християни, які є такими не за назвою, а за життям, відчувають жадобу вічного життя своєю природою і серцем, і розумом усвідомлюють силу Воскресіння Христового. Серед мінливого земного життя славне Воскресіння Ісуса Христа дарує душі християнина велику вітху й відраду.

Віряни вже самим прикладом Воскресіння Христового переконані, що з відходом нашого тіла в місце загального упокоєння не все закінчується.

Для людини найтяжчою і найстрашнішою є смерть, тому що вона обриває всі найкращі почуття і думки, закінчує всі труди і турботи — все, чим живе людина. Воскресіння Христове дає нам надію, що смерть не припиняє життя людського духу; вона переносить нашу душу в те життя, яке не має кінця.

Усі ми знаємо, якими гіркими бувають для людини її земні страждання та неминучі в земному житті хвороби. І як би не примножувалося земне благополуччя, на землі не перестануть вмирати люди. Втрата близьких хіба не є горем для кожного з нас? І в якому б достатку жили люди на землі, вони завжди будуть зі сльозами проведжати до могил тих, кого любили.

Воскресіння Христове дарувало нам віру, сильнішу за ці страждання. Воно дає нам силу перемагати їх, бо радість Воскресіння Христового для всіх християн є джерелом світла, мужності й сили.

Нехай не подумає хтось, що цієї радості у Воскреслому Господі достойні тільки люди святі, подвижники, пустельники. Ця радість дарована і нам, слабким і грішним дітям Отця Небесного. Святитель Іоан Золотоустий у своєму Пасхальному слові говорить: “Не-

хай ніхто не оплакує гріхів; прощення-бо засяло із гробу”.

У ці Пасхальні дні сердечно вітаю вас, преосвященні архіпастирі, боголюбиві пастирі, чесне чернецтво, улюблені браття і сестри, зі святом світлого Христового Воскресіння! Поздоровляю з Пасхою Христовою Президента України, український уряд, Збройні сили нашої держави, всіх християн України і весь український народ. Сердечно вітаю зі світлоносним святом усе українство в усіх країнах світу, на всіх континентах. Відзначаючи святу Пасху, зберігаймо в розумі й серці Великодню радість воскресіння з мертвих. Свята Церква закликає і вчить нас жити в мирі, любові, в усякому благочесті й чистоті, чесною працею служити ближнім, усьому українському народу й Українській державі, щоб у день нашого воскресіння бути достойними вічної радості з воскреслим Господом і Спасителем нашим, Якому належить слава, честь і поклоніння на віки віків. Амінь.

Воістину Христос Воскрес!

ФІЛАРЕТ,
Патріарх Київський і всієї Руси-України
Пасха Христова,
2010 рік, м. Київ

ВЕЛИКОДНЄ ПРИВІТАННЯ

Верховного Архієпископа
Києво-Галицького Української
Греко-Католицької Церкви
Блаженнішого Любомира

Високопреосвященним та преосвященним владикам, всесеннішим і все-світлішим священнослужителям, високопреподобним і преподобним ченцям і черницям, дорогим у Христі братам і сестрам — мирянам.

Мир у Господі і Боже благословення!
Дорогі у Христі!

Наближається празник всіх празників і торжество всіх торжеств — Воскресіння Христове. З цієї нагоди сердечно вітаю усіх вас та бажаю вам святого та радісного Великодня. Особливо цього року, який проголошений Роком християнського покликання з наголосом на покликанні до богопосвяченого життя, хочу привітати тих, що в монастирях, чинах, згромадженнях та інститутах спільнотного життя здійснюють свій чернечий подвиг: освячують свої душі, служать Богові та ближнім. Дорогі ченці та черниці, нехай милостивий Господь кріпить вас, благословляє ваш подвиг та дає нашій святій Церкві якнайбільше покликаних.

Рівно ж вітаю членів нашої Церкви, які останніми роками виїхали в різні країни світу, шукаючи засобів для покращення свого життя. Питання міграції стане основною темою Синоду Єпископів, який відбудеться у вересні цього року. Ми міркуватимемо над тим, як маємо вам служити у нових обставинах вашого життя. Тому коли зустрічатимете разом зі своєю громадою воскреслого Христа, будьте певні, що ми за вас молимося і стараємося допомогти вам розв'язувати нелегкі проблеми емігрантського життя.

За рік, від минулого Великодня, відбулося багато змін в економічній, політичній і соціальній сферах суспільства в усьому світі й зокрема в Україні. Така мінливість нашого буття може нас налякати і знеохотити. Однак щорічне святкування найбільшого в літургійному році празника Христового Воскресіння нагадує нам, що на протигагу нестабільності подій на-

шого земного життя слід поставити те, що Боже, яке є тривалим і незмінним. І ця правда дає нам підставу для нашої віри і надії.

На людські плани та діяльність впливає багато внутрішніх і зовнішніх чинників, тому ми не можемо на них будувати свого життя. Натомість Божа правда і любов не минає, а слугує надійною основою для нашого існування і спонукає нас із глибоким спокоєм у серці віддати себе у руки предоброго Небесного Отця.

Ісус Христос усе своє життя на землі присвятив проповіді про свого Отця, а своїм воскресінням це остаточно і назавжди підтвердив. Тож зустрічаймо цей великий празник, цей доказ Божої турботи про наше добро, з великою радістю і вдячністю. Бажаю вам, дорогі у Христі, такого розуміння змісту всього життя Ісуса Христа від чудесного зачаття до світлого Воскресіння. Оминаючи всі земні тривоги, з твердою вірою у Господа Бога, у щирій надії зустрічаймо Воскреслого та приймімо Його любов, і тою вірою, надією та любов'ю ділимося з усіма ближніми.

Христос Воскрес!
+ ЛЮБОМИР

Дано у Києві, при Патріаршому соборі
Воскресіння Христового
16 березня 2010 року

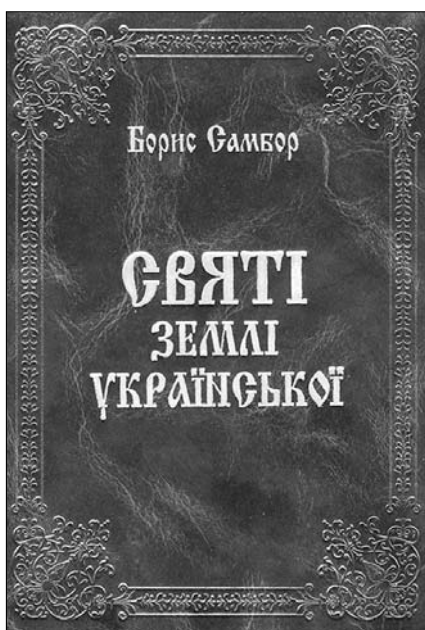
НАШІ ЗАСТУПНИКИ ПЕРЕД БОГОМ

Микола ЦИВІРКО

Святе місце — не порожнє. А чому б нарешті не повернути не без іронії жвиваному афоризмові його первісного глибинного змісту? Тим паче, озброївшись ваговитою (в будь-якому сенсі) працею — книжкою Бориса Самбора “Святі землі української” (К., 2009), що виїшла у видавництві “Архангельський глас” при Свято-Михайлівському Золотоверхому монастирі.

Приємно, що і в означення “першодрукар” щодо автора цих рядків у дарчому написі Борис Самбор вклав цілком серйозний зміст. Адже що було, то було. Саме в редактованому мною часописі “Християнська Україна”, співзасновником якого було ВУТ “Просвіта”, що виходив з 1999 до 2005 року, в одному з чисел 2003-го ми й почали друкувати нариси про святих, чий життя і прославлення були пов'язані з Україною. Однією з перших потрапила на шпальти газети Єфросинія Суздальська. Пам'ятаю, Борис Іванович дуже просив не забувати ілюстрації — ледь помітного, рисованого тонкими лініями зображення святої, в миру дочки київського князя. “Слабенький портрет, але, хвала Богові, що хоч такий знайшовся!” Потрапив цей рисунок і до книжки — певне, Борис Самбор так і не зміг відшукати іншої документальної ілюстрації.

Злукавив би, якби стверджував, що тоді, більш ніж за шість років до виходу “Святих землі української”, вже малював в уяві цю тверду тиснену палітурку, золоті літери — тобто все те, про що кажуть: солідне видання. Але відчуття, що Борис Самбор, а разом із ним якоюсь мірою і “Християнська Україна”

розпочали 2003 року надзвичайно важливу і цікаву справу, не могло тоді не виникнути.

Утім, цікавитися життями святих, зокрема їхнім українським корінням, дослідник почав набагато раніше. Можливо, перші думки з цього приводу виникли ще в повоєнні роки, коли його, малого, фактично виховували побожні й благочестиві баба Ярина і дід Кузьма. “Саме вони і заклали в юну душу зерна християнської віри на все життя”, — зазначено в короткій біографічній довідці.

Один лише “Зміст” у кінці книжки займає 15 сторінок. Пробігаєш очима по іменах — часом відомих, а часом ні — й констатуєш: ім'я їм — леґіон. Аж ніяк не належу до тих, хто намагається довести винятковість, унікальність ук-

раїнської землі (на кшталт: Україна — батьківщина слонів). Та правди ніде діти: праця Бориса Самбора засвідчує принаймні не випадковість появи на цій землі стількох достойників, людей, які присвятили своє життя служінню Богові й уславились у цьому. Для частини з них Україна не була материзною, але тут вони знайшли духовний притулок, часто — від переслідувань, благодатна земля дала їм змогу розкрити свою душу і дар Божий...

“Якоїсь децици не вистачило довести українське коріння преподобного Серафима Саровського, — каже Борис Самбор, ніби відповідаючи на схвальні відгуки про свою працю друзів і побратимів. — А вже ж близько підібрався. Курщина територіально належить Росії, але тут здавна мешкало чимало етнічних українців. Нічого, я таки доведу це”.

Отже, пошуки і дослідження тривають. У планах автора — розширити коло видатних церковних діячів і постатей — українців за походженням, гідних того, щоб про них знали нащадки. Когось канонізували давно, когось — недавно, хтось чекає своєї черги, а хтось, можливо, й не претендує на сонм святих, але залишив позитивний слід в історії, поклав свою цеглинку до підмурку українського Храму... “Хіба наш неканонізований земляк із Черкащини, уродженець Кобринової Греблі Тальнівського району єпископ Олександр, відомий своїми славними і благочестивими справами у XIX столітті, не вартий того, щоб про нього знали?” — ставить риторичне запитання автор “Святих землі української”. І я тепер уже чітко уявляю тиснену палітурку з іншою назвою, пристойної ваги, із запахом друкарської фарби...

КОМІТЕТ У СПРАВАХ ПРЕМІЇ ім. І. ОГІЄНКА

УХВАЛА

Про присудження премії
ім. І. Огієнка 2010 року

Присудити Огієнківську премію 2010 року, засновану Всеукраїнським товариством Івана Огієнка, Житомирськими обласними державною адміністрацією та радою, Національною спілкою письменників України, Фондом сприяння розвитку мистецтв, Всеукраїнським товариством “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка:

у галузі літератури:

Кобець Василь, письменник, м. Вінниця — за етичні та прозові книжки останніх років; **Ярмолюк Микола**, письменник, смт Радомишль Житомирської області — за книжки “Ой люди, людоньки”, “Дорога без початку і кінця”;

у галузі науки:

Качкан Володимир, літературознавець, м. Івано-Франківськ — за 10-й том монографії “Хай святиться ім'я твоє: історія літератури і культури в персоналіях”; **Степаненко Микола**, доктор філологічних наук, професор, ректор Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Короленка — за просвітницьку та наукову діяльність;

у галузі освіти:

Погребеник Володимир, доктор філології, професор, м. Київ — за вагомий внесок у розвиток національної духовної культури;

у галузі мистецтва:

Негода Борис, художник, м. Кам'янець-Подільський — за популяризацію імені Івана Огієнка в меморіальних знаках;

у галузі громадської, політичної та духовної діяльності:

Костиця Микола, президент Товариства дослідників Волині, доктор географічних наук, м. Житомир — за багаторічну громадську та краєзнавчу роботу.

Павло Мовчан,
голова Комітету,
Микола Покропивний,
заступник голови Комітету,
Віктор Балюрко,
відповідальний секретар

24 березня 2010 року

ВІД ДОЧАСНОЇ СМЕРТІ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО ВРЯТУВАЛА БАНДЕРІВКА «ОКСАНА»

Петро БОЯРЧУК,
м. Горохів, Волинська обл.

Про те, що передувало цьому “збігові”, кількома словами згадала одна із київських газет. Ішлося про провокативні дії сталінських спецслужб, спрямованих на дискредитацію ОУН та українського національно-визвольного руху в очах якнайширших верств. У зв’язку з цим було розроблено план знищення начебто “перевихованого” і зігрітого комуністичною владою, але попри це, нелюбого їй українського поета, відповідальність за смерть якого мала лягти на українських націоналістів. Прочитавши таке, мешканець Луцька Феофан Бояркевич очам не повірив. Тож зателефонував до мене, аби розвіяти свої сумніви. Йому така можливість ніяк не вкладалася в голову, а тому передусім запитав, чи відомо щось мені про цей факт як журналістові та письменникові, який упродовж багатьох літ займається “білими плямами” в історії України ХХ століття, і чи є якісь документи, що цей факт підтверджують. А вислухавши відповідь, зауважив, що, мабуть, не один він докладно цього не знає, бо й публікацій на такі теми останнім часом у наших газетах поменшало.

Цілоком таємних у той час документів, що підтверджують розробку в кабінетах НКДБ 1940-х плану ліквідації Максима Рильського з наступним обвинуваченням у його знищенні Організації Українських Націоналістів, які розкривають суть отого “щасливого збігу обставин”, чи не першим серед українських дослідників торкнувся цієї справи тоді ще аспірант при АН МВС СРСР, а нині — заслужений юрист України, доктор юридичних наук Іван Білас. Він і розповів про цей факт спочатку в деяких періодичних виданнях, а 1994 року — в двотомнику “Репресивно-каральна система в Україні 1917—1953”. Поглядом з іншого боку на цей факт, точніше, на людину, яка волею долі спричинила “щасливий збіг”, можна вважати окремі сторінки спогадів колишньої дружини провідника ОУН на Волині та Поліссі Василя Галаси (“Орлана”) Марії Савчин

Людмила Фоя (фото з виставкового стенду документів СБУ)

(“Марічки”) “Тисяча доріг”. 1995 року її мемуари було опубліковано у 28 томів “Літопису УПА”, а 2003-го вони вийшли у світ окремою книжкою. Серед закордонних дослідників нашої історії із симпатією згадує про цю особу в праці “Жінки-агенти і націоналістичне підпілля на Західній Україні, 1944—1948” Джефрі Бурдс. Як він зазначив, “в архіві виявилися не тільки її рапорти советським органам, а також і покази її з допиту в українському підпіллі”.

Втім, серед основних фігуратив цієї справи варто виокремити не одну, а дві особи. Це народжений 1889 року в Сквирі Михайло Захаржевський (“Свій”, “Донець”, “Микола”, “Таран”), “котрий із 1924 року, — вказує Іван Білас, — виконував завдання ДПУ”, а потім НКДБ “по виявленню “контрреволюційних елементів” в Україні”. Людмила Фоя (в НКДБ — Апрельская, в ОУН-УПА — “Оксана”, “Марко Перелесник”), яка, згадує Марія Савчин, народилася 1922 року в містечку Ставище на Київщині, а за Джефрі Бурдсом — 3 вересня 1923 року в селі Топора

Ружанського району на Житомирщині. Ці двоє і вийшли 5 серпня 1945 року з Києва до Луцька, щоб зв’язатися із Центральним проводом ОУН. Про те, що Фоя працювала на СБ ОУН, досвідчений чекіст Захаржевський не міг навіть подумати. Хто насправді Захаржевський, Фоя почала розуміти тільки від половини червня 1945-го. Членом ОУН вона стала 1942 року в окупованому гітлерівцями Києві, де вчилася. А 1944-го, щойно повернувшись до Києва червоною, її заарештували. У камерах і кабінетах НКДБ “пережила, — написав Джефрі Бурдс, — неодноразові з’валтування, побиття і допити, що тривали понад два місяці”. Але погодилася співпрацювати з НКДБ тільки після того, як застерегли: знищать, коли відмовиться, всю родину. Що це не просто слова, не сумнівалась.

Після багатьох успішно виконаних завдань із знешкодження “ворогів народу” таємний агент НКДБ Михайло Захаржевський 1941 року залишився на окупованій гітлерівцями території, щоб увійти в довіру українських націоналістів. Перегодом був уже в Києві, а згодом у Білій Церкві, де вперше і потрапила в його поле зору Фоя. У січні 1944 року в Києві він вийшов на зв’язок з полковником НКДБ Даниловим і доповів про все і всіх. Фою схопили без його участі. Тим часом від Данилова одержав завдання створити розгалужену організацію,

У березні минуло 115 літ з дня народження видатного українського поета, вченого і громадського діяча, академіка АН УРСР та АН СРСР Максима Тадейовича Рильського. Автор багатьох поетичних збірок і літературознавчих праць, лауреат найпрестижніших тоді літературних премій, він народився 1895 року і скінчив свій шлях 1964-го. Але й тепер мало хто знає, що в небуття Максим Тадейович міг відійти значно раніше, що вина за дочасну поетову смерть могла лягти на повстанську, або, як дехто говорить, бандерівську Волинь, але, як трапилося почути, “завадив щасливий збіг обставин”.

щоб втягуючи в неї “націоналістичний елемент”, позбавлялись від нього “шляхом знищення”. Для цього в НКДБ намітили створити фіктивний організаційний центр ОУН на східноукраїнських землях і за будь-яку ціну нав’язатися Центральному проводу ОУН, щоб і туди просунути своїх агентів. Оскільки Фоя, яку НКДБ впровадив до організації Захаржевського, на Волині й у Луцьку за гітлерівської окупації була не раз, то її послали налагодити цей зв’язок разом із Ніною Калуженко (“Ірина”, “Зелена”). Про те, що Калуженко — агент НКДБ, Фоя теж ще не знала. А щоб їхати до Луцька не з порожніми руками, через таємного агента НКДБ Катерину Мінківську (“Наталка”) Захаржевський передав дівчатам лист вигаданого чекістами тимчасового проводу ОУН на східноукраїнських землях (СУЗ) і текст схваленого тим самим полковником НКДБ Даниловим “Відвертого листа Рильському М. Т.”, в якому тимчасовий той провід оголосив поетові смертний вирок.

За успішного просування задуманого та задокументованої підтримки “організації” Захаржевського Центральним проводом ОУН, чи проводом ОУНівського підпілля на Волині й Поліссі (цього, очевидно, і не вистачало в НКДБ для доказової бази майбутньої кримінальної справи за фактом вбивства поета), вирок мав бути виконаним. Але по приїзді на Волинь Ніну Калуженко схопила бандерівська СБ. Ще через кілька днів у селі Голишів біля Луцька було затримано Фою. Як вказує Марія Савчин, допитував дівчину тодішній провідник пов-

станського підпілля і референт СБ ОУН на північних західноукраїнських землях Смок (“Лука”, “Вівчар”, “Микола Козак”). “Відома своєю красою і прямилиністтю, — писав Джефрі Бурдс, — Фоя щирозсердно відповідала на запитання і в перебігу її перевірки зуміла завоювати повагу” та прихильність навіть головнокомандуача УПА Романа Шухевича (“Тарас Чупринка”). За Джефрі Бурдсом, саме він відіграв вирішальну роль у подальшій її долі й у долі Максима Рильського. Дівчину відіслали назад до Києва з тим, аби виманити до Луцька очільника “тимчасового проводу” на СУЗ Михайла Захаржевського. На Волинь вони вийшли 5 серпня. Захаржевський (тепер — Думенко) — з упевненістю, що завдання за “остаточної... дискредитації діяльності ОУН перед українським народом” виконає успішно. Людмила Фоя — з готовністю боротися за комуністичний більшовизм в лавах УПА до останку.

Чорний задум НКДБ щодо Максима Рильського було зірвано. Він помер у похилому віці, поховали його на Байковому кладовищі в Києві. Про Людмилу Фою, в цьому можна не сумніватися, ніколи нічого не чув. Фоя ж, писав Джефрі Бурдс, по “всій Західній Україні” читала за дорученням Романа Шухевича лекції учасникам повстанського руху “про свій особистий досвід”. Зокрема, і про досвід “спілкування” зі сталінськими спецслужбами. Пізніше вона працювала у повстанських ЗМІ, де опублікувала і кілька власних літературних творів. І цілоком можливо, що за інших обставин могла бути талановитою журналісткою, письменницею. Однак... Оточена разом із тяжкопораним упівцем восени 1950 року енкаведистами в Совпенсакому лісі на Рівненщині, останню кулю пустила собі в скроню. З’ясувати особу загиблої допоміг енкаведистам випадок, — саме в той час, коли в Рівному вони намагалися упізнати тіло, сюди приїхав у відрядження один із тих київських чекістів, котрі з нею “працювали”. Де після цього енкаведисти закопали тіло Людмили Фоя, невідомо.

НА БІЛИХ ОСТРОВАХ

Наталія АНТОНЮК
Фото Ксенії ГЛАДИШЕВОЇ

29 березня в Укрінформі з нагоди 115-річчя з дня народження та 100-річчя з початку літературної діяльності Максима Рильського відбулася презентація двох унікальних книжок: репринтного видання першої збірки поета “На білих островах” (1910) та літературно-документальної праці “3 трудів і днів Максима Рильського”, виданої за програмою “Українська книга”.

“Сьогодні ми представляємо спадкоємність видань — від першої праці Максима Рильського до останньої книжки, йому присвяченої”, — зазначив онук поета Максим Георгійович, що очолює благодійну організацію “Фонд Максима Рильського” “Троянди і виноград”, з ініціативи якого й вийшли книжки.

Невеличка весняно-романтична збірка “На білих островах” викликала захоплення присутніх, серед яких були Борис Олійник, Сергій Гальченко, Василь Шевченко, Ніла Підпала, Олександр Остапчук, директор

Київського літературно-меморіального музею Максима Рильського Вікторія Колесник та інші.

Розповідає поет Микола Луків: “Працюю над книжкою “І жив у двох тисячоліттях”, де є кілька нарисів, присвячених поетам, які мені особливо дорогі, серед них і Рильському. Для мене лірика раннього Максима Рильського — явище особливе. Добре, що вийшла ця книжка, в якій можна побачити перші кроки Максима, простежити його формування як поета європейського рівня”.

Професор Національного університету “Києво-Могилянська академія” Володимир Панченко каже: “Поезії з книжки по-юнацькому мінорні, але назва збірки — сонцяєйна, оптимістична, “білі острови” — метафора неба, символ модерністської поезії, що було символічно на початку ХХ ст. Ця збірка п’ятнадцятирічного юнака знаменувала початки нової української лірики”.

В іншій книжці “3 трудів і днів Максима Рильського” містяться вибрані вірші та поеми, переклади, документи слідчих справ, у розділі “Спогади та дослідження” — ме-

муари поетового сина Богдана Рильського, уривки зі “Спогадів про неокласиків” Юрія Клена, наукове дослідження Євгена Маланюка “М. Рильський в п’ятдесятіліт-

тя”. Видання ілюстроване рідкісними світлинами, копіями документів і репродукціями художніх оформлень перших збірок поета.

“Цей білий світ — березова кора,
по чорних днях побілена десь звідтам”.
Ліна Костенко

МЕЛОДІЇ ЛЮБОВІ

Надія КИР'ЯН

Нова книжка видавництва “Либідь” “Гіацинтове сонце” знов об'єднала знакових постатей. Це поезії Ліни Костенко, покладені на музику Ольгою Богомолець, в художньому оформленні Івана Марчука. Художник світової слави Іван Марчук вважає, що свобода — це стан душі. Є митці, яких не годна зламати жодна система. Саме це й об'єднує авторів книжки. Тут дивовижні образи художника вібрують у лад з поезіями і музикою (до книжки додано диск із піснями). Це твір мистецтва, який приємно читати, розглядати.

Про дивовижну історію створення видання розповідали учасники презентації, яка відбулася 28 березня в Українському домі: ідея книжки наснилася головному редактору Віталію Головку.

Ведучий Юрій Макаров наголосив, що книжка, презентація якої збирала величезну кількість людей, свідчить, що вона конче потрібна, вселяє оптимізм, адже нам не можна розчаруватися, оскільки зневіра — один зі смертних гріхів.

Оксана Пахльовська, автор статті про Ольгу Богомолець та Івана Марчука, зазначила, що такий синтез мистецтв відповідає європейському духу.

“Онтологічне питання людського існування, “абсурдний бунт” і вперте протистояння тиску системи, сізіфова праця національного варіанта екзистенціалістського досвіду — все це є грандіозним і досі ще не прочитаним здобутком шістдесятих, які дали початок новому розумінню слова в українській літературі та наситили духовною енергією боротьбу за незалежність України, за її суб'єктивізацію в історії. Не можу сказати, що шістдесятництво повертається, воно перетривало в часі й триває тепер”. Синтез слова і музики, характерний для французьких шансонь, інтелектуальна пісня — це форма естетики, боротьби з загрозливою плебеїзацією суспільства. Нинішню ситуацію влучно описано в одній з цих пісень: “Я, що прийшла у світ не для корид, // що не люблю юрби і телекамер, // о як мені улкся і обрид // щоденний спорт — боротися з биками! // Я одягаю пурпуровий плащ. // Бики вже люттю наливають очі. // Я йду на них!.. Душе моя, не плач... // Ці види спорту вже тепер жіночі”.

Сергій Тримбач, голова Національної спілки кінематографістів України, сказав,

що пісні надзвичайно органічні, автора слів і музики поєднує якась божественна нитка. Історичні поеми Ліни Костенко мають незбагненну глибину. Прекрасні її ліричні поезії, багато з них присвячено дивовижній людині — Василеві Цвіркунову. Він умів безпомилково вгадувати талант, працювати з людьми. Люди, дібрані ним, створили прекрасне українське кіно.

Світлана Головка від творчого колективу видавництва висловила побажання, щоб Ліна Василівна сприйняла цю книжку як вияв любові до неї. Подякувала Оксані Пахльовській, яка доклала чимало зусиль до видання. “Якби не вона, моє зернятко, може, й не проросло б”, — сказала пані Світлана, яка вже виношує проект нової книжки Ліни Костенко.

Потім був концерт — Ольга Богомолець виконувала пісні у супроводі оркестру “Київська камерата”. Їй дарували квіти і навіть свячену вербу — адже Вербна неділя... Завдяки цим пісням поезія Ліни Костенко стане набутком значно ширшого кола читачів і слухачів.

Ліна Василівна зізналася, що їй нелегко після років самотності, відлюдькуватості, внутрішньої “еміграції” до Чорнобиля чути аплодисменти. Подякувала всім, як завжди, з гумором. Іванові Марчуку — за присутність у цій книжці й у презентаційній залі. Розповіла, що любить творчість художника ще з 1960-х, коли вперше побачила його картини. Юрієві Макарову, який заради цієї події “зішов з телеекрана”, Ользі Бенч за організацію презентації, директорів Українського дому Наталії Заболотній за гостинність, Сергієві Тримбачу за добре слово. “Колись йому подзвонила, запитала: — Як Ви там? — “У праці сконать!” —

була відповідь. — “То Ви відпочиньте трохи, у праці сконаємо потім”.

Зауважила, що хотіла якнайбільше написати, про видання творів не турбувалася, та й не довіряла видавництвам. “Була в центрі Києва скульптура — Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь — вони впали, розумієте чому: були зроблені недбало. Робота видавництва “Либідь” сумлінна, наповнена глибоким змістом, я їм довіряю. Досі в моєму житті такого позитивного досвіду роботи з видавництвами не було.

Щодо поразки, про яку тут говорили. Є японське прислів'я: “Переможе той, хто зможе витримати на п'ятнадцять хвилин довше”. Бажаю вам витримки. На шістнадцятій хвилині ми переможемо”, — запевнила Ліна Василівна.

Фото Ксенії Гладішевої

Ольга Богомолець

СЛОВО *Просвіти*

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

**Щиро вітаємо читачів, авторів,
друзів і симпатиків нашого тижневика з Великоднем! Христос Воскрес — воскресне Україна!**

Редакція “Слова Просвіти”

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО

279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури
Сергій КЛИМКО
279-49-47

Відділ просвітянської роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ коректури
Олена ШУЛЬГА
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Черговий редактор
Євген БУКЕТ
Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301213
Наклад — 27 500

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій
поширення на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 4,77 грн.
на 3 місяці — 13,71 грн.

